

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ'.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 1 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1917

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 495

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα (συνέχεια).

Λ. Μ. ΜΟΙΡΑΣ. Οἱ πρῶτοι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Στὴ χώρα ποὺ ἀρματώθηκε. — Χ.

Μ...—Carducci, Swinburn, Mistral.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΠΟΥ ΑΡΜΑΤΩΘΗΚΕ

(Σὲ λίγο θὰ δῶ τὸ φῶς «Ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Μοναξιά», νέος τόμος ποιημάτων τοῦ Παλαμά. Τοῦ τόμου τούτου μακρόστιχη σειρά εἶναι γεννημένη ἀπὸ τὴν ἰδέα καὶ τὴν ἐντύπωση τοῦ πολέμου. Ἀπ' αὐτὴ τὴ σειρά βγαλμένα εἶναι τὰ τρία τούτα τραγούδια.)

Στὴ χώρα ποὺ ἀρματώθηκε ὅλα ἴδια,
τὸ σπίτι, ὁ δρόμος, θέατρα, κόσμος, νάτα!
Τῶν παιδιῶν ἀλαλάζουν τὰ παιγνίδια,

τῆς γυναίκας λαμποκοπᾶν τὰ νιάτα.
Μοσκοβολᾶν τὰ θλιβερὰ ζουμπούλια,
τὰ πλατάνια δροσόβολα, γιομάτα.

Ἐὰ βραδινὰ φανάρια στὰ πεζούλια
θαμποφωτᾶν ἀργούς τριγυριστάδες,
τοῦ ἀργάτη ἰδροκοπᾶν τὰ μεροδούλια,

τοῦ καφενῆ οἱ ξενύχτηδες, ἀγάδες.
Λάγγεμα πάντα ὄνειρου τὰ κρογιαλία,
πάντα οἱ ἔρωτες κ' οἱ ξεφαντοιάδες,

χαρά εἶναι τῆς αὐγῆς τὰ ροδοκάλλια.
Μὰ ἐκείθε ἀπὸ τὰ γύρω, ἀπὸ τὰ πλάτια,
σὲ κάποιους βυθούς, σκόψε : Ἀγάλια, ἀγάλια

πῶς ἀνάφτουν ἀνήσυχα τὰ μάτια!
Παράξενα τινάζονται οἱ διαβάτες,
λόγια φεύγουν πρωτάκουστα. Παλάτια,
ἀνοίγεστε, σὺν κάστρα. Πῶς οἱ στρατές
ἀπὸ βαριά πατήματα βροντᾶνε!
Διγενῆδες καὶ ἄγγελοι πρωτοστάτες

φαντάζουν οἱ στρατιῶτες ποὺ περνᾶνε.
Οἱ λυγερές, δρθές, καὶ εἰν' ἀμαζόνες,
γυρτές, καὶ σὺ θυσίας λαμπάδες πάνε.

Οἱ ἐρειπωμένες μαρμαροκολῶνες
παλαιὰ κανόνια σοῖ θυμίζουν.
Φεύγουν τὰ γνέφια, ἀρμάδες καὶ λέγεῶνες.

Νά! Παλληκάρια τὴν Τουρκιὰ θερίζουν
καὶ τὰ παιδιὰ καβάλλα στὰ καλάμια.
Σκοποὺς τοῦ Ρήγα οἱ λοῦστροι μουρμουρίζουν.

Στᾶρματα! Ἡ χώρα πᾶει νὰ γίνῃ Λάμια.

Z. M.

Κάστρα ὀλέθρου, βράχοι μακεδονίτες,
ἄπαρτο κάθε πέτρα μετερίζι.
μὰ οἱ τουρκομάχοι, πετροκαταλίτες.

Λιώνει τὸ βόλι, τὸ σπαθὶ θερίζει,
σκυφτὰ κεφάλια, συρμένα κουφάρια.
Ἐσὸ δρθός, τὸ κορμί σου δὲ λυγίζει,

στῆς ψυχῆς σου πατῆ καὶ πᾶει τὰ χνάρια.
Πάντα ἡ καρδιά σου ὀρμὴ καὶ καταφρόνια.
Σὺν τὰ διαλαημένα παλληκάρια

στῶν τραγουδιῶν τὰ μαρμαρένια ἄλωνα,
ψάχνεις νὰ βρῆς τὸ Χάρο νὰ παλέψης.
Τιμὴ στὰ ὀλανθισμένα σου τὰ χρόνια

καὶ στὸ χαμὸ ποὺ πῆγες νὰ γυρέψης.
Ἔτσι δρθώθηκες πλάι μας κὶ ἀπὸ πρῶτα
τὴ μάννα Γλώσσα γιὰ νὰ διαφεντέψης....

Πολεμιστὴ, τὰ γαληνά σου νιότα
μὰ τρικυμιά, ὅπου δρόμοι, ὅπου ἀγῶνες.
Ἄου ἐπεσε, κλωνάρια κ' ἀπ' τοῦ Ἐδρώτα
στρώνω κὶ ἀπ' τῆς Βισορίτσας τοὺς διαφνῶνες.

CARDUCCI, SWINBURNE, MISTRAL

Σεμνή τῆς Λύρας Εὐρωπαϊκῆς τριάδα !
Στὸν Ἰταλό, στὸ Βρετανό, στὸν ἄλλο
ποῦ μὲ τῆς Προβηγγίας τὴν ὁμορφάδα

τὸ τραγούδι του μέστωσε, μεγάλο·
Σ' ἐσᾶς ὁ νοῦς μου πάει, καὶ τὰ φτερά μου
δειλὰ μὲ φέρνουν πρὸς ἐσᾶς νὰ ψάλω

χαρμόσυνο σκοπὸ ἄν κάποιου γάμου.
Τὴν ὄρα ποῦ ἡ πατρίδα μου, σὲ χρόνια
δίσεχτα περασμένα, συρτῆ, χάμου,

ξάπλωσε στοῦ πολέμου τὰ κανόνια
χέρι ἀνήμπορο ἀκόμα γιὰ τὴ νίκη,
'Εσεῖς, ἀπάνου ἀπὸ τὰ καταφρόνια

κι ἀπ' τὸ σπαθὶ δισταχτικὸ στὴ θήκη,
τραγούδια τῆς προσφέρατε λατρείας·
τὰ βλογγήσαν ἡ Μούσα, ἡ Χάρη, ἡ Δίκη.

— Πότισ' ἐσένα ὁ Μέλης τῆς Ἰωνίας,
κι ἂν ἡ λαμπρὴ Γαλλία σ' ἔχει γεννήσει !
— Τῶν ὄρθρων τῶν Ἐθνῶν κ' ἐσὺ Ἡσαΐας,

τοῦ Μπαύρον ἡ χολὴ μὲ τὸ μεθύσι
τοῦ Σέλλεϋ !—Κ' ἐσὺ μὲ τοῦ Ὁρατίου
τὴ μαστοριά ποῦ ρύθμισες τὴ βρῦση

τοῦ στίχου σου καὶ λάμπρυνες τοῦ θείου
Ντάντε τὴ γλώσσα καὶ τοῦ Λεοπάρδη !
Κ' οἱ τρεῖς, παιδιὰ τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ ἁγίου,

κι ὁ ἕνας ποῦ ἐδῶ παλεύει ἀκόμα, ὦ βάρδοι,
κ' οἱ δύο, τῶν Ἡλυσίων οἱ ἀρασμένοι,
στοὺς τρεῖς λιβάνια οἱ στίχοι μου καὶ νάρδοι.

Περήφανος, τὶ σκέψη μιὰ μ' εὐφραίνει,
τῆς Λύρας εὐρωπαϊκῆς τρανὴ τριάδα·
σὺν τὴν ἀρχαία, κ' ἡ καταφρονημένη

τοὺς ὕμνους σας ἀξίζει ἡ νέα Ἑλλάδα.
'Απάνου ἀπ' τῶν πολέμων τίς χοργόνες
κι ἀπὸ τῆς Ἐρινύας τὴν ἀγριάδα

τοῦ παλατιοῦ τοῦ Λόγου νὰ οἱ κολώνες !
Τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ σοφοῦ βυζάστρα,
σὲ ξανοίγω· τοὺς γαληνοὺς αἰῶνες

θαμπώνεις ποῦ ξινὰ τραβᾶς πρὸς τᾶστρα !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ

Ἦρθανε ἀπὸ τὴ Σαλονίκη, μείνανε δυὸ τρεῖς
μέρες στὴν πῆλη μας, καὶ τραβήξανε ὑστερα γιὰ
τὴν Ἠπειρο.

Ἦσυχα ἦσυχα ἦρθανε καὶ ἦσυχα ἦσυχα φύγα-
νε τὰ τιμημένα παληκάρια. Σὺν κορίτσια ντροπα-
λά. Καὶ τί ὁμορφιά ποῦ τὴν εἶχανε ἔτσι ποῦ γυρί-
ζανε στοὺς δρόμους, ἀξούριστοι, μὲ λιωμένα παπού-
τσια οἱ περισσότεροι, μὲ ξεθωριασμένες, ποῦ καὶ ποῦ
καὶ ξεσκισμένες τίς στολές, μὲ τίς μπαλάσκες τους
ξεγδαρμένες, οἱ ἡρωϊκοὶ μας νέοι, οἱ πρῶτοι πολεμι-
στάδες ποῦ μᾶς ἦρθανε γιὰ λίγες μέρες στὴν πῆλη
μας καὶ τὴν ὁμορφῆνανε !

Πολεμήσανε λοιπὸν ποῦ λές αὐτοί, κύριε, καὶ
κακοπάθανε καὶ τὰ κορμιά τους λιγνέψανε ἀπὸ τίς
πορείες καὶ ἀπὸ τίς λογῆς στέργισες καὶ παιζανε
τὴ ζωὴ τους ἄπειρες φορές, γιὰ νὰ σοῦ φέρουνε
στὸ πιάτο τὴ Νίκη, νὰν τὴ γευτεῖς ἢ ἀφεντιά σου,
ποῦ κάθεσαι στοῦ Ζαχαράτου καὶ ρουφᾶς ἡδονικά
τὸν καφέ σου καὶ συζητᾶς, ἢ τοῦ λόγου σου ποῦ
μοῦ γυρίζεις κορδωμένος στὴν ἐδδὸ Σταδίου μὲ τὰ
καλςτριμένα μουστάκια σου καὶ τὸ φρεσκοσιδερωμένο
χαλί σου καὶ τίς βερνικωμένες μπότες σου — στρα-
τιώτης δὲ καὶ λόγου σου προσκολλημένος σὲ κανένα
γραφεῖο ἢ σὲ καμιὰ ὑπερσεῖα εἰδικὴ γιὰ νὰ μὴ χά-
σεις τὸ ραχάτι σου ἢ γιὰ νὰ μὴ μοῦ τσαλακώσεις
λίγο, μαθές, τὴν ἀκριθὴ καὶ πολύτιμη ζωῶλα σου.

Μὰ δὲ σὲ ἀδικῶ, κύριε, δὲν ἀδικῶ καὶ τὸν ἑαυ-
τό μου. Ἄ δὲ σηκωνόμαστε ἐλ' οἱ ἀπόλεμοι καὶ οἱ
φυγοπόλεμοι μὲ σέβας στὸ διάβα τους κι ἂ δὲ φωνά-
ζαμε ζήτω κι ἂ δὲ χτυπούσαμε τὰ παλαμάκια, δὲν
τὸ κάναμε ἀπὸ ἀδιαφορία μὲ ἀπὸ κάπια ντροπή,
ἀκόμα κι ἀπὸ κάπιο σάστισμα, ποῦ βλέπαμε τόσο
γλήγορα τοὺς νικητὲς ἀνάμεσό μας — πόσες μέ-
ρες περάσαμε ἀπὸ τότε ποῦ τοὺς ξεπροδοθήσαμε
γιὰ τὰ Σύνορα ; — καὶ δὲν τὸ πιστεύαμε. Ὡστόσο
ἡ ψυχὴ μας γονάτιζε στὸ διάβα τους καὶ ἡ βιωμε-
σύνη κόχλαζε μέσα μας κι ἂς μὴν ἀνέβαινε ὡς τὰ
χεῖλη.

Θὰ κοπεῖ, λένε, μετάλλιο εἰδικὸ γιὰ τοὺς πολε-
μιστάδες. Νὰ κοπεῖ καὶ νὰ δοθεῖ σὲ ἄλλους, ὅσοι πο-
λεμήσανε, ἀπὸ τὸ Διάδοχο ἴσαμε μὲ τὸν τελευταῖο
στρατιώτη. Καὶ νὰ ψηφιστεῖ μάλιστα καὶ νόμος με-
θαύριο ποῦ νὰν τοὺς ὑποχρεῶνει νὰν τὸ φοροῦνε νύ-
χτα μέρα τὸ μετάλλιο αὐτό.

Ἀξίζει ἴσαμε ποῦ νὰ λείψει κι ὁ τελευταῖος πο-
λεμιστὴς τοῦ 1912 ἀπὸ τὴ γῆς νὰν τὸν βλέπουνε
οἱ ἑμοεθνοὶ του καὶ νὰ τὸν τιμοῦνε ξεχωριστά.

Ἔτανε μεγάλο τὸ 21 μας, μὰ καὶ τὸ 912 δὲν

είναι μικρό. Ἐγὼ τουλάχιστο πού εὐτύχησα νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντά, ἀπὸ πολὺ κοντά, ἀγωνιστὲς τοῦ 21, βλέποντας τοὺς πρώτους πού μᾶς ἤρθανε ἀπὸ τὴ Σαλονίκη καὶ τραβήξανε γιὰ τὴν Ἥπειρο, τοὺς χαιρέτησα σὰν ἰσοτίμους μὲ κείνους πού εὐτύχησα στὰ παιδιάτικά μου χρόνια νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντά.

A. M. ΜΟΙΡΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΩΡΑ πού εἶπα πάνε καλά, καιρὸς νὰ γιαιτρευτοῦμε κι ἀπὸ μιὰ ἄλλη ἀρρώστια μας, πού καιρὸς καὶ χρόνια κυκλοφορεῖ στὸ αἷμα μας μέσα, καὶ μᾶς ἔχει φέρει τόσα καὶ τόσα κακά. Ἡ ἀρρώστια μας αὐτὴ λέγεται διπλωματίτιδα. Καιρὸς λοιπὸ νὰ πάψουμε νᾶμαστε ἔλοι διπλωμάτες καὶ νὰ θαρροῦμε πῶς καὶ τὰ πιδ μπερδεμένα ζητήματα λύνονται ἄψε σῆσε, στὸν καφενὲ τοῦ Ζαχαράτου ἢ στὸ «Πανελλήνιο», μπροστὰ στὸ βαρυγλυκὸ ἢ σ' ἓνα ποτήρι μπόρα.

Ἀπὸ τὴ στρατηγομηνία γιαιτρευτήκαμε πές, ἀφοῦ πολεμικὰ σκέδια δὲ λερῶσανε τούτη τὴ φορά, σὰν τὸ ἀλησιόμητο 97, τὰ τριπέξια τὸν καφενέδων. Τὰ πολεμικὰ ἔμως σκέδια ἀντικατασταθῆκανε τώρα μὲ τὰ διπλωματικὰ καὶ εἶναι νὰ χάνεις τὸ μυαλό σου ἀκούγοντας μερικοὺς νὰ μοιράζουσι τὴ Μακεδονία, τὴ Θράκη καὶ ἀλάκαιρη τὴν οἰκουμένη μὲ ὄση εὐκολία θὰ μοιράζανε ἓνα σακκὶ κούφια κάρυδια.

→←

ΣΟΥ λένε λ.χ. Τοῦτο πρέπει νὰν τὸ κρατήσουμε μεις, τοῦτο νὰν τὸ δώσουμε στοὺς Βουργάρους, τοῦτο νὰ μᾶς χαρίσουν οἱ Σέρβοι, τοῦτο νὰ παραχωρήσουμε στὸ Μαυροβούνι. Πρέπει ἔτσι νὰ γίνε. Καὶ τοὺς ρωτᾶς : Γιατί πρέπει νὰ γίνε ἔτσι ; καὶ ὄχι ἄλλως ; Καὶ σοῦ ἀπαντοῦν : Γιατί τέτια εἶναι ἡ συμφωνία μας μὲ τοὺς συμμάχους.

Ἡ συμφωνία μας ! Μὰ πού τὴ διαβάσατε μιὰ τέτικ συμφωνία ; Δημοσιεύτηκε κανένα ἐπίσημο χαρτί ; Δὲ σημαίνει. Ἀφοῦ ὑπάρχει συμμαχία. θὰ ὑπάρχει καὶ συμφωνία, καὶ ἀφοῦ θὰ ὑπάρχει συμφωνία, δὲν μπορεῖ παρὰ τέτια νᾶνα ἔπω ; σᾶς τὴ λέω ἐγώ.

Κ' ἔτσι ἀποστομώνεται. Ὁ Θεὸς πὰ νὰ βάλει τὸ χέρι του καὶ νὰ μᾶς βουλώσει τὸ στίμα, ὅσο πού νὰ τελιώσει καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης καὶ νὰ

σταματήσουμε πὰ στὸ διπλωματικὸ κατήφορο πού ἔλοι μας ἀκράτηια πῆραμε.

→←

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ νὰ μὴ σημαίνει μοναχὰ μέγαλωμα τῆς χώρας, μὰ καὶ μέγαλωμα τῆς ψυχῆς μας καὶ δυνάμωμα τοῦ μυαλοῦ μας καὶ ζωντάνια τῆς σκέψης μας. Μοναχὰ ἔτσι θὰ μεγαλώσει ἀληθινὰ τὸ ἔθνος μας καὶ θ' ἀντρεῖφει ἡ Φυλὴ.

Κάθε μικρόφυχη καὶ μουχλιάρια καὶ σακατεμένη σκέψη πρέπει νὰ γκρεμιστεῖ στὸν Καιάδα καὶ νὰ δημιουργηθεῖ ὄλωσιδιόλου καινούρια ἡ μελλούμενη ζωὴ μας γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε μὲ περηφάνεια πῶς ἀληθινὰ μεγαλώσαμε.

Ἡ Φυλὴ μας μόνο σημάδια ζωντάνιας ἔδειξε σὲ τοῦτο τὸν πόλεμο καὶ νὰ, πόσο θαματούργησε. Φανταστεῖτε τώρα τί παραδεισένιες μέρες μᾶς καρτεροῦνε ἂν τὰ σημάδια α' τὰ τῆς ζωντάνιας, τοὺς σπόρους πές, τὰ καλλιεργήσουμε μὲ στοργὴ καὶ τὰ θανατίσουμε.

Οἱ πολεμικὲς ἐπιτυχίες μας ὄχι σταθμὲς γιὰ ραχάτεμα μὰ κεντρὶ γιὰ δουλιὰ σοβαρὴ πρέπει νὰ μᾶς χρησιμέψουσι.

→←

ΑΠΟ μιὰ σοφὴ μελέτη πού δημοσίεψε ὁ ποιητῆς Παλαμᾶς στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τῆς «Νέας Ζωῆς» μὲ τὸν τίτλο «Τί ἔγεινε γύρο σὲ μιὰ μετάφραση» παίρνουμε τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸ παραγραφήκι :

«... Οἱ σοφοὶ ἐξεταστὲς τῆς Συγκριτικῆς μυθολογίας τῶν ἔθνῶν μᾶς μιλάνε γιὰ τὰ Ταμποῦ τῶν ἀγριῶν τῆς Πολυνησίας εἶναι τὰ δέντρα, τὰ λιθάρια καὶ τὰ κάθε λογῆς ἀντικείμενα πού δὲν ἐπιτρέπεται νὰν τάγγιζεις ; γιατί μόλις βάλῃς ἀπάνου τους χέρι, θὰ σ' ἔβρη μεγάλη, ἀπὸ τὰ πνέματα τοῦ ἄλλου κόσμου, συφορά. Ταμποῦ ὑπάρχουσι πάντα καὶ παντοῦ. Σὲ μᾶς ὄλοένα ἀξαίνουσι καὶ πληθαίνουν τὰ στοιχία τοῦτα. Ταμποῦ τὸ Βαγγέλιο ; μὴν τὸ μεταφράζετε. Ταμποῦ ἡ καθαρεύουσα ; μὴν τὴν ἐπιβουλεύετε. Ταμποῦ ὁ Ὅμηρος ; μὴν τὸν πειράζετε. Ταμποῦ οἱ ἄρχαιοι ; μὴν τοὺς ξυπνάτε. Ταμποῦ ἡ δημοτικὴ ; μὴν τὴ γράφετε. Ταμποῦ ἡ ποίηση, ἡ τέχνη, τὸ α' καὶ τὸ β' ἔργο, τὸ γ' καὶ τὸ δ' ἀριστοῦργημα ; ταμποῦ τέλος πάντων καὶ ἡ Ἰριγένεια, ἄς εἶναι καὶ τοῦ Μορεᾶς : N' y touchez pas».

→←

ΣΤΗΝ ἴδια μελέτη ὁ Παλαμᾶς βαρφίξει καὶ τὴν μυχτὴ γλώσσα καὶ τὴ λέει *Μασσαρεμένη καθα-*

ρεύουσα. «Από τις άκριτες κριτικές των *μασκαρεμένων καθαρουσιάνων*, των φίλων τάχα του δημοτικισμού και πολέμων του *μαλλιαρισμού*...»

Έμεις δέ λέμε τίποτα. Μ' άφού τό λέει ο Ποιητής, έτσι και θάναί.

ΙΣΤΟΡΙΑ καλοτυνεύδητη, μά και φιλολογία καινούρια θά βγει, μοναχά αν έσοι άκολουθήσανε τον τωρινό πόλεμο άποφασίσουνε νά γράψουν άπλά κ' ελλικρινά δ,τι είδανε και πώς τό κρίνανε, τί έντύπωση τούς έκαμε, αυτό που είδανε.

Δημοσιευτήκανε μερικές περιγραφές, μία μάλιστα υπέροχη του Φαρμακίδη στην «Ακρόπολη» της περασμένης Τρίτης για τό άντισυνταγματάρχη Μαυρομιχάλη, που μάς κάνουνε κ' έλπίζουμε πώς ώραία λογοτεχνήματα θά βγούνε μία μέρα από τον πόλεμό μας τό σημερινό. Τό πλούσιο ύλικό για τή μελλούμενη φιλολογία μας δέ θάν τό φέρουνε μοναχά οι λόγιοι που βρίσκονται σήμερα στον πόλεμο, μά και έλοι δσοι έχουν τό χάρισμα νά βλέπουν και μπορούνε νά κουτσογράψουν τίς έντυπώσεις τους. Καμιά φορά από 'να μερολόγιο, άκόμα κι από 'να γράμμα σέ συγγενή ή σέ φίλο άπλοϊκών ανθρώπων μπορούνε νά βγούνε άριστουργηματικά λογοτεχνήματα.

Ένα σύντομο μερολόγιο μάς έταξε πώς θά γράψει για τό «Νουμά» ένας διαλεκτός συνεργάτης μας, που άκολούθησε την ήρωϊκή μεραρχία του συνταγματάρχη Κλεομένη, την έβδομη δηλ. μεραρχία, από τά παλιά τά σύνορα ίσαμε τή Σαλονίκη.

— Και πώς σου φανήκανε δσα είπα ο στρατηγός Θεωδώραφ για τή Σαλονίκη;

«Δέ βαριόσαι! Θεωδώραφουλος είναι και λόγου του, κοδρες κόδαι».

— Κ' ένα τραγουδάκι:

*Πούλος ή ώφ στο Θόδωρο
κόλλησε για ούρά,
κι άμέσως Ψευτοθόδωρο
σκαρώνεις μία χαρά!*

— 'Ανάγκη νά σημειώσουμε πώς με τά παραπάνου δέν έννοουμε τον κ. Σπύρο Θεωδώραφουλο βουλευτή 'Αττικής και ΝΕ του ΕΚΑ.

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΤΙΜΩΡΙΑ

Πουλιέται στα γραφεία μας τέσσερις δραχμές (στο έξωτερικό στέλνεται με δρ. 4,50, «ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΤΙΜΩΡΙΑ» του Δοστογιέφσκη, μεταφρασμένο ύπέροχα στη δημοτική από τον κ. Στέλιο Χαριτάκη. Τό βιβλίό είναι σέ δυό τόμους, σελ. 763, κ' έχει τυπωθεί στα Χανιά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για τό έξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τίς έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (1 δρ την τριμηνία).—Κανένας δέ γράφεται συντρομητής ά δέν προπλερώσει την συντρομή του.

20 λεπτά τό φύλλο.—Τά περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην 'Αθήνα σ' όλα τά κιόσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τά πρακτορεία των 'Εφημερίδων.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στην «'Εφημερίδα» τής περασμένης Κεριακής, 18 του Νοέβρη, ξανατυπώθηκαν πρωτοσέλιδα και διάτπλα με παχιά ψηφια τά «Νησιά τής 'Ελλάδας» του Μπαύρον, τά μεταφρασμένα από τον 'Αργύρη 'Εφταλιώτη.

— Στην «Πατριδα» και στην «'Εφημερίδα» δημοσιευτήκανε μερικά παραγραφάκια από τό άρθρο του Δήμου Νησιώτη «Ένας άθρωπος» που δημοσιεύτηκε στον περασμένο «Νουμά». Φυσικά, ο «Νουμάς» και τούτη τή φορά δέν αναφέρθηκε γιατί δέν κάνει, θά χαλάσει ή Βαλκανική συμμαχία.

— Γλέντι και ξεκάρδισμα σωστό στο μουσικό κατάστημα των κ. κ. Μυστακίδη, Εύσταθιάδη και Μακρή (Στοά 'Αρσακείου) μία σειρά από καρικατούρες, σωστή πινακοθήκη, καμωμένες από κάποιον καλλιτέχνη μουσικό. "Ολ' οι μουσικοί και μερικοί άρτίστες έχουν πάρει μία τέτια γελοιογραφική 'πόζα στον τοίχο του μουσικού μαγαζιού που, σά νά σέ γαργαλάνε, δέν μπορείς νά κρατήσεις τά γέλια. Μερικές άπ' αυτές τίς καρικατούρες θά τυπώσουμε και μεϊς στο «Νουμά».

— Μά χαρά μαθαίνουμε και με χαρά μεγαλύτερη τό διαλαλούμε πώς ο ποιητοσφής κ. Τιμ. 'Αμπελάς παραιτήθηκε έριστικά από τή φιλολογία για νάφοσιωθεί ολοκληρωτικά στη δικαιοσύνη. Κέρδος σημαντικό και για τίς δυό αυτές, δηλ. για τήν Τέχνη και για τή Δικαιοσύνη, ή καινούρια αυτή άπόφαση του κ. 'Αμπελέοντος.

— Σέ δυό ποιήματα του κ. Μπαρλά στη «Διθυραμβική μπαλάντα» του προπερασμένου φύλλου τό «αϊώνια» πρέπει νά γίνει «άναϊώνια» και στον τρίτο παιάνα του περασμένου φύλλου τό «χάριστις» πρέπει νά γίνει «χάριστής».

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Και τώρα έλη της ή δύναμη, έλη ή πίστη της στην εργασία, έλες οι έλπίδες της, έλο της το θάρρος και ή άπαντοχή μελλάμενου καιρού καλύτερου την παραιτούσαν δλότελα και απόμνησκε ή παρατημένη καρδιά της έρημαγμένη, παρόμοια σ' ένα πλούσιο περιβόλι όταν άπάνωθέ του περνάει καταστρεφτικό το δρολάπι. "Όξω ήσυχία έβασιλευε· ούτε ή θάλασσα δέν άκουότου έκείνη τή νύχτα. Και οι ώρες έδιάβαιναν άργά άργά, και ήταν άτέλειωτη ή μεγάλη χειμωνιάτικη νύχτα. "Ω τούλάχιστο νάφευγε γλίγωρα. Το φώς είνε παρηγοριά για τους δυστυχισμένους· τó φώς τó γλυκό της μέρας. Μά και οι νύχτες στο πλευρό του θά μπόρειαν νάταν της εύτυχίας της ή πηγής. "Ω νά τον είχε σ.μά της, αύ τότε πού τον είχε αγαπήσει, πού θά μπόρει άκόμα νά τον αγαπάει, κι' ας την είχε μεταχειριστεί, άπόψε τόσο άγρια, τόσο σκληρά, τόσο άπάνθρωπα, έναν τέτοιο νέο, στήριγμα της ζωής της και καμάρι της μπροστά σ' έλον τον άλλο κόσμο. Και άχ, δέν έφταιγε ούτε αυτός· δέν ήταν φυσικά ή κακοσύνη μέσα στο στήθι του. Οι περιστάσεις οι δυστυχίες τον είχαν αλλάξει. Κουναρημένος καθώς ήταν σέ ιδέες νοικοκυρίες, δέ μπορούσε μέ μιά νά συνηθίσει στο σκληρό ξεπεσμό, αλλά μέ δλην του τή δύναμη άντιστεκότου, και αύτην την πρώτη μέρα, πού άναγκάστηκε νά πιάσει· έργο ξένο στα χέρια του, ήταν τόσο σκληρό γι' αύτόνε ή άλλαγή, πού σέ μία στιγμή έ Θεός του έξέσπασε άπάνου της. Δέν έφταιγε. Μά δέ θά μετάνοιونه ; Ποιός ξέρει. Και αύτιάστηκε πάλι μέ μίαν άλαργνή έλπίδα πώς θ' άκουε τά ποθητά πατήματά του, κ' έπρόσμενε άκίνητη. Κι' όταν είδε πώς έλα ήταν του κακου, και πάλι τότες μέσα στη νέα της καρδιά καινούρια άπαντοχή έρώτισε. Έξεσκεπάστηκε και στη μικρή τρεμάμενη λάμψη του καντυλιού έκοίταζε ή ίδια το κορμί της, τά μαρμαρένια της τά πλούσια τά στήθη, τά ξανθά μαλλιά της πού έχονόνταν στους νώμους της σαν ποταμός χρυσός και από την κορφή ως στα πόδια έλα τά άρμονικά της σουσούμια, έλο τó μέσωμα της νεότητος της.

Κ' έσκέφτηκε. Δέν είνε άξιο της αγάπης του αύτό το κορμί μου ; και μπορεί νά λησμονήσει τέλεια την τόση μου αγάπη ; Μπορεί αλήθεια νά μη γνωιστεί για τή ζωή μου, και νάμαι για πάντα δλότελα ξένη για κείνον ; Και πάλι όμως μαύρες ιδέες έσκοτίνασαν τó νοϋ της : "Ω κι' αν έξαναρχότου, κι' αν την αγκάλιαζε κι αν την περίσφιγγε μέ τά δυνατό του τά μπράτσα, μέ την αγάπη την πρώτη, πού θά βρισκότου πλιά και ή χαμένη ή άρμονία, άφού έμπόρεσε, μία στιγμή νά την άρνηθει, σέ μία δύσκολη στιγμή της ζωής, άδιάφορο αν από φταίξιμό του ή όχι, ενώ τότες είχε μάλιστα τó χρέος νά αγωνιστεί και νά νικήσει κάθε ένάντιο ; Μά ήταν δεμένη για πάντα

μ' εκείνον. «"Ω τó φωμί, τó φωμί», είνε γοδισμένη. Και άπάντης του έαυτού της : «"Όχι δέ θά της έλειπε μήτε εκείνο. Παλληκαρία τó πρωί θά έπήγαγε νά γυρέψει εργασία· θά τά έπατούσε τά παλιά τά συνήθεια· περήφανη θά έφανερνότου μπροστά σ' έλους τους ανθρώπους, γιατί τά χέρια της έμπρόσούσαν νά τή ζήσουν. Και θά τιν έπρόσμενε. Κι' ας μίν έρχότου α δέν ήθελε, ή και στο ύστερο ας την άπαρτούσε για πάντα. Για πάντα ; Και ή μεγάλη της ή λύπη ξάφνου έξύπνησε τρομερή, τρυφερή, άπέραντη, μέσα στην καρδιά της, μέσα στην καρδιά της γυναίκης πούχε δοκιμάσει τά φλογερά άγκαλιάσματα, και έθυμήθηκε τά πλατείά του τά στήθη, όπου κάθε νύχτα άκουμπούσε τó ξαλό της κεφάλι ! Τόν ήθελε· τόν ήθελε δικό της, μόνο δικό της, και ήταν τρομερό τυράγνιο για κείνην ή ιδέα πώς μία άλλη είνμπορούσε νά της τόν πάρει για τó χρήμα. "Όχι τά χέρια του δέν τάχε ανάγκη για νά τή ζήσουν· την έξούσαν τά δικά της. Μά ή αγάπη του της ήταν τώρα τόσο χρειαστή, όσο και τó ίδιο της τó αίμα πού τάκουε μέσα της νά βραζει. "Όχι, δέ θά της τόν έπαιρνε καμία· δέ θ' άφινε. Τι έπειραζε αν έπουλότου τó χρεωμένο παλάτι, πού κάτου από τή σκέπη του τώρα έλη νύχτα έδερνότου ; "Η καλοτυχία δέ διαλέει μοναχά τά ψηλά τά σπία, δέν περπατεί μόνο άνάμεσα σ' άρχόντους και σέ πλούσιους. "Ας έχανότου τó σπία. "Οι θά έκέρδιζαν και οι δύο τους θάταν άρκείο για νά ζήσουν, άφού, όπως τούχε πεί, είχαν νεότη, δύναμη ύγεια, και, άχ, την αγάπη. "Ας ξαναρχότου μοναχά».

Και αύπάστηκε πάλι τά πατήματα ένου δικάτη στο δρόμο. Και από τή βιάση του βηματισμού έκατάλαβε πώς ήταν ο φαναράς πού έσβούσε του καντουλιού τó φανάρι. «"Θά φέξει σέ λίγο» είνε παρηγορημένη. Κ' έκοίταζε τάλλο τó μισό του κρεβατιού πού ήταν άδειο και έδάκρυσε. Μά τώρα ή καρδιά της είχε ήσυχάσει. Μέσα σ' έλην την παραχή της νυχτός είχε αποφασίσει· και μέ καινούρια δύναμη άντιμετώπιζε τώρα πάλι τον άγώνα της ζωής και μέ καινούριες έλπίδες έτοιμαζότου νά ζήσει. "Ω, είνε, ενώ έσηκονότου, ο άντρας της έπειτα από τις πρώτες μέρες θά συνήθιζε τή θέση του, θά συνήθιζε νά μίν ντρέπεται την ξένη δουλειά, και θά της έξαναρχότου τέτοιος όπως τόν είχε πρωτογνωρίσει τó βράδυ πού άναθεμάτιζε τά πλούτη.

Και τόκαμε. Άρματώθηκε μέ ύπομονή, μέ καρτερία, μ' έλπίδα, και τó ίδιο τó πρωί έζήτησε δουλειά στο εργοστάσιο πού έγνώριζε, όπου έδούλευε πάντα ή μάνα της. Κι' αύτό τó τόλημά της πού έκταφρονούσε τους πατροπαράδους και παράλογους θεσμούς, της έφάνηκε πολύ εύκολότερο άπ' ότι τó φανταζότου, κι' ούτε ένα χέλι δέ βρέθηκε νά την κατακρίνει για τούτο. "Ηταν φτωχιά κ' έπρεπε νά δουλέψει. Και τώρα έπερνούσαν οι μέρες της ήσυχας· μέ ο Άντρέας δέν έρχότου.

Μόνο από τó μάρμπα πού τόν έβλεπε κάπου

(*) Κοίταξε αριθ. 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493 και 494.

νάπου, γιατί τώρα κι αυτός έλειπε όλη μέρα, έμαθαινε πώς ό άντρας της έδούλευε γιορτή καματερή στη θάλασσα και πώς μόνο έρχόταν στη χώρα κάθε αύγη με τη βάρκα για να φέρνει στην αγορά τα ψάρια. Μά ό Σπύρος πονηρά έφυλαόταν να της εϊπει κ' ένα λόγο για τους σκοπούς τους.

Εϊχαν λέω περνάσει μέρες κι' αύτη όλομόναχη έργαζόταν· μά ή δοκιμασία την είχε σκληρόνει και ή καρδιά της είχε μεγαλώσει. Τώρα έγνώριζε καλύτερα τον κόσμο. Καί τώρα εϊξερε όλο το πράσκειο πώς όί Ψήδες είχαν φτωχύνει πλιά, πώς άντρες και γυναίκες σπιτι τους έπρεπε να ξενοδουλεύουν για να ζήσουν, κ' εϊξερε κι' όλας πώς την Κυριακή θά τους έβαζαν το πατρικό τους παλατάκι στη δημοπρασία. Κι' αύτο τόχε άκούσει κ' ή Ρήνη, μά τώρα δέν άπελιζόταν. Έπρεπε να ύποταχτεί στη μοίρα κ' ήταν παρέτοιμη να νοικιάσει ένα χαμώγι και να περιμένει άμόλεπτη και τίμια τον άντρα της, αν άλλούθε δέν έρχόταν βοήθεια καμία. Εϊχε πάντα μίαν έλπίδα. Η καρδιά της της τόλεγε πώς ή μάνα δέν θά την άφινε στο ύστερο να χαθεί.

Κι' άληθινά την Παρασκευή το βράδι, όταν είχε σκολάσει από το έργοστάσιο ή κυρά Έπιστήμη ήρθε και τη βρήκε στην κρεββατοκάμαρά της, όπου έσυνήθιζε να κάθεται όλο το βράδι. Εϊχε κατεδαμμένο χαμηλά το μαντήλι της και τα μάτια της δέν έφαινόταν καθόλου γιατί δέν τα φώτιζε ή τρεμάμενη φλόγα του λυχναριού που έπαιζε άπάνου στ' άλλα της τα πιθέματα.

Η Ρήνη είχε σηκωθεί άκούοντας το βήμα της και μία σιγμή όί δύο γυναίκες είχαν σταθεί σιωπηλές, σά να έφοδούνταν ή μία την άλλη, σά να έφοδούνταν τα πικρά τα λόγια που είχαν να πούν ή μία της άλλης, κι' άπέκει όλομεμιάς ή άγάπη ενίκης. Η κόρη έρρίχτηκε στην άγκαλιά της μάνας και τα δάκρυα έτρεξαν ποτάμι από τα μάτια τους και τίς ήσύχασαν και τότε έφιληθήκαν.

«Δυστυχημένη», της εϊπε ή μάνα κλαίοντας. Της άπάντησε μ' ένα άναφυλλητό που της έτίναξε το στήθι κ' έπειτα της εϊπε : «Τί να κάμω, μάνα ;»

«Ό,τι έκαμες, έκαμες» της άποκρίθηκε άφινοντάς την και ξεσκεπάζοντας το κεφάλι της «άλλο άπ' ό,τι έκαμες δέν είχες να κάμεις, αλλά ως ίδου με ά μπορεί να βρεθεί διόρθωση».

Τήν άκουε με προσοχή κ' έσφούγγισε τα μάτια της. Θά έτελειώναν τάχα τώρα τα δεινά και θά έρχόταν τέλος ή δίκαιη άνταμοιβή της άρετής της ;

«Τό ξέρεις» ξανάπε ή μάνα καθίζοντας μπρός στο τραπέζι και ήσυχασμένη τώρα «τό ξέρεις πώς την Κυριακή σάς πουλούνε το σπιτι ;»

«Τό ξέρω· μά ως πάει το έρημο· τί τα θέλω τα χρειωμένα παλάτια ; αύτο τους εκατάστρεψε».

«Μή βιάζεσαι» της εϊπε ή μάνα. που όλοένα το βλέμμα της έζωντάνευε. «Αύτο που λές δέν εϊνε το σωστό. Τ' αγαπάει και κείνος το πατρικό του το σπιτι». Και σέ μία σιγμή έπρόσθεσε πικρά :

«Σ' άπαράτησε, αϊ ;»

«Δουλεύει στα ψάρια» άποκρίθηκε ντροπιασμένη, λέγοντας ναί, με το κεφάλι μονάχα.

«Και δέν θάρθει ;»

«Δέν ξέρω, δέν μούπε».

«Άκουσε» της εϊπε σκεπτική «θά πάω αύριο να τον εύρω στη χώρα, την ώρα που φέρνει τα ψάρια, και θά του μιλήσω. Δέν θέλω να το χάσετε το σπιτι· ως τα πάρει τα έξακόσια που έγύρευε· μά ως σέ στεφανώσει».

«Ό μάνα» εϊπε ξαναδακρύζοντας από εύγνωμοσύνη «είσαι καλή ! Μά κ' έγώ δέν εϊφταίξα. Τα πράματα δέν ήρθαν έτσι από χεριού μου».

«Ό,τι έκαμες, έκαμες» της άπάντησε κλειώνοντας άγάλι άγάλι τα μάτια σά νάθελε να ξεφύγει μίαν άσκημη εικόνα που εκείνην τη σιγμή της περνούσε μπροστά της.

Μά τώρα πάλι ή κόρη της έλεγε : «Μόνο, ποιός ξέρει ά φχαριστηθεί μ' αύτά. Έδώ το ύστερο βράδι έμιλούσανε για χιλια, για χιλιάδες, ξέρω και γώ για πόσα, και που να βρεθούν αύτά που θέλει, καυμένη μάνα· του δοκήθηκε να σάς γδάρει».

«Τέτοιος δέν εϊνε» της εϊπε με σοβαρό ύφος· «όλα τα κάνει για να μου ανοίξει το πουγγί μου και να πάρει όσα έγύρευε. Θάρθει πάλι στην άγκαλιά σου, καλός όπω; ήτανε και πρώτα. Μήν άπελιζέσαι. Θά κερδίσει το σπιτι του. Για τάλλα τα παιδιά τα καυμένα θά δουλέψω όσο κι αν ήμπορώ· κι' ως τους άφήσω καθενού λιγώτερα, θά τους γλυτώσω τουλάχιστο την τιμή του σπιτιού τους».

«Ό μάνα» της έφώναξε φχαριστώντας με σγαλή φωνή. «Πόσο σ' έπίκρανα, και τον καλό μου τον πατέρα !»

«Ό καυμένος ό μεθύστακας ! δέν πίνει τώρα σταξιά· ή λύπη του εϊνε μεγάλη· τότε παρηγοράω όπως μπορώ και κείνονε, θά σούδινε και την ψυχή του».

«Άχ» εϊπε πάλι ή Ρήνη «να μην ήμουνα τουλάχιστο έγεινα !»

«Ός κι' αύτό !» εϊπε ή μάνα· «εϊνε καβαλλάρης αύτός και μεϊς πεζοί· από την άρχή αύτό ήτανε το σκέδιο του· φοβερά μάς την έπαιξε !» Και σά μετανοιωμένη έπρόσθεσε έπειτα από μία σιγμή :

«Μά κάνω πολύ κακά να σου τονέ κακολογάω. Η τύχη τάφερε έτσι. Όπως κι' αν εϊνε αύτός εϊνε ό δικός σου· μαζή του θά ζήσεις· έχε τότε με τα καλά και χουαρίστα τον, όσο μπορείς. — Έχε την εύκή μου».

Και όί δύο γυναίκες έσηκώθηκαν και άγκαλιαστήκαν πάλι. Η κυρά Έπιστήμη έκουκούλωσε έπειτα το πρόσωπό της και μ' άλαφρωμένη καρδιά εκατέβηκε από το σπιτι του Άντρέα με την άπόφαση να διορθώσει τα τάντα.

Ητανε όχτώ ή ώρα της αύγης. Η χαρακτηριστική κι' όμορφη πλατεία της Σπηλιάς ήταν γιομάτη κόσμο : έμπόρους που εκάναν τίς δουλειές τους, βραστάζους που εκουβαλούσαν τσουδάλια και ψαρέλια, κάρρα που άλλα τα σέρναν άλογα, άλλα άνθρωποι, φορτωμένα δέρματα, σακκιά, σανίδες, κάσες ή και άδεια έπηγαινοερχόνταν κάνοντας με-

γάλον πάταγο, πού ένονότουη μέ τή βαθοῦρα τοῦ κόσμου. Στά μαρμαρένια σκαλοπάτια τῆς ἀγορᾶς, ἢ τοῦ Μαρξᾶ ἔπω, τῆ λέν οἱ Κορφιᾶτες, ἐκείνην τὴν ὥρα ἀνεβοκατέβαιναν καλοντυμένος κόσμος : παλαιοὶ ἀρχόντοι, νεοπλοῦτοι, ἐμπόροι, γιατροί, δικηγόροι, ἦταν ἡ ὥρα πού οἱ καλοστεκάμενοι ἀνθρώποι ἐψώνιζαν. Μέσα, κάτω ἀπὸ ἓνα πλατὺ πλακόστρωτο περιστύλιο ἐπουλοῦσαν κρέατα καὶ ψάρια, καὶ κάτω ἀπὸ τῆ γυαλοσκέπαστη αὐλὴ λάχανα, ὀπωρικὰ καὶ σπάνια λουλοῖδα. Οἱ φωνῆς τῶν πουλητᾶδων ἀντηχοῦσαν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη. Οἱ ψαράδες πίσω ἀπὸ τὸ πέτρινο πλακόστρωτο πεζοῦλι πού ἐτρογύριζε γύρω γύρω τὸ περιστύλιο, ψηλότερο καὶ σκεπασμένο μὲ ξύλο ἐκεῖ πού ἐπουλοῦσαν τὰ κρέατα πού ἐκρεμόνταν κόκκινα καὶ κίτρινα, κομμάτια μικρὰ καὶ μεγάλα, ἀπὸ σιδερένια ἀγκίστρια, ἐπαινοῦσαν φωνάζοντας τοὺς τὰ ψάρια τοὺς, πού κάποια, κόκκινα, μαυριδερὰ ἢ ἀσημένια, ἐλαχταροῦσαν ἀκόμα ψοφώντας ἀπάνου στίς πλάκες, ἀλλὰ εἶχαν τοιρῶσει κ' ἦταν γυρτὰ σὰ δυξάρια, κ' ἄλλα τέλος ἦταν μαλακὰ, χτυπημένα στὰ δέχτρα καὶ ψόφια ἀπὸ πολλῆς ὥρες :

«Πενήντα λεπτὰ τὰ ψάρια, πενήντα ἢ ἀνεμότρατα, πέντε δεκάρες» ἔλεγε μία ὠμορφη μεταλλικὴ φωνή· καὶ στὸν ἴδιον καιρὸ δ λαχανᾶς τραγουδιστὰ ἐπρόσφερεν τὸ εἶδος τοῦ, ραντίζοντας τὰ πράσινα χόρτα πού ἦταν ἀπλωμένα στὴν αὐλὴ πάνου σὲ ξύλινα κατηφορητὰ κρεββάτια : «Σέσκλα, σέλινα πετροσέλινα, σινάπια, σπανάκια, πᾶρτε, πᾶρτε !» Καὶ παρέκει ἓνας ἄλλος ἐπουλοῦσε τὰ ὀπωρικά του πού ἦταν ἀπλωμένα καὶ κείνα στὰ ἴδια ξύλινα κρεββάτια μέσα σὲ κανίστρια καὶ κοφίνια : χρυσὰ πορτοκάλια καὶ κινέτα, κίτρινα λεμόνια, φρούτα ξερά, κ' ἐψώνιζε ὡς κ' ἐκείνος μὲ βραχνιασμένη φωνή : «Πᾶρτε, πᾶρτε γλυκὰ νεράντζια, λεμόνια, κινέτα.» Κι' ὅλες αὐτὲς οἱ φωνῆς ἀνακατεῦνταν μὲ τοὺς μονότονους χτύπους τῆς μάχαϊρας τῶν χασάπιδων πού στίς ψηλῆς τοὺς τῆς ἐξέδρες σιωπηλοὶ ἐκείνοι ἐλιάνιζαν τὰ κρέατα χαμογελώντας στοὺς μουστερίδες τοὺς, καὶ μὲ τῆ βοή τῶν ἀνθρώπων πού ἐμιλοῦσαν ἀναμεταξύ τοὺς καὶ πού ἐπαξάριζαν ὄτι ἐψώνιζαν. Οἱ ψαράδες ἐγνώριζαν ὅλον τὸν κόσμο.

«Κόντε μου» ἐκράζαν ἓναν ψιλό λιγνὸ μισόκοπον ἀντρα πού βιαστικὸς ἐπερνοῦσε· «κόπιασε σοῦχω ψάρι γιὰ τὸ τραπέζι σου.»

«Γιατρέ, κόπιασε» «Ψυχάρι μου σοῦχω ὄτι θέλεις.»

Μία βαρεῖλ μυρωδιὰ ἀπὸ ψαρίλα, ἀπὸ νωπὰ κρέατα ἀπὸ σάπια λαχανικὰ ἐφούντωνε ὅλον τὸν ἀγέρα, μὰ κανένας δὲν τὴν ἐπύρεχε. Ὅλοι ὅσοι ἐψώνιζαν ἐγνωρίζονταν συνατοὶ τοὺς, γιὰτὶ κάθε μέρα ἐβλεπόνταν, κ' ἐχαιρετιόνταν μ' εὐγένεια.

Οἱ σπάνιοι, ἀπὸ τοὺς λίγους παλαιούς ἀρχόντους πού ἀπόμνησκαν ἀκόμα μὲ ἀδερφικὰ χαιρέτια συνατοὶ τοὺς σὲ ἰταλικὴ γλῶσσα, οἱ νεοπλοῦτοι καὶ οἱ ἔμποροι περήφανοι καὶ καλοντυμένοι ἐκοίταζαν πρῶτα κατὰματα καὶ ἐπρόσμεναν τὸ χαιρетиσμό, οἱ γιατροὶ κ' οἱ δικηγόροι καθέννας μὲ ξεχωριστὸ τρόπο σύμφωνα μὲ τὸ χαρακτήρα τοὺς, μὲ τὰ συμφέροντά

τοὺς καὶ μὲ τῆς ἰδέες τοὺς. Κι' ὅλον αὐτὸ τὸν κόσμο τὸν ἀκολουθοῦσε, κάθε ἀνθρώπο, κ' ἓνα παιδί δώδεκα ὡς δεκατεσσάρω χρονῶ ξυπόλυτο κακοντυμένο μὲ σκούφο ἢ μὲ ψάθα στὸ κεφάλι, μ' ἓνα κοφίνι κρεμασμένο στὸ χέρι ὅταν ἐψώνιζαν, περνασμένο ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ πιτώπλατα ὅταν ἐμπαίναν στὴν ἀγορὰ, ψηλὰ ἀπάνου στὸ κεφάλι ὅταν ἐφεύγαν.

Ἐνας παλαιὸς ἀρχοντας, ἓνας γέρος, ψηλός, ὠρατὸς, ἀπρογέννης καὶ μέτρια ντυμένος ἐσεργιάνιζε, ὅπως τῶκανε κάθε μέρα, στὸ περιστύλιο, ἀνάμεσα στὸν κόσμο πού τὸν εἴξερε, μὲ τὸν ὑπασπιστὴ του, ἓναν ἄλλον ἡλικιωμένον ἀνθρώπο, πλιὸ παχὺ, πλιὸ μικρὸ, μὲ πλιὸ μεγάλα καὶ πλιὸ ἄσπρα γένεια πλιὸ προστυχώτερα ντυμένον, καὶ πού ἐπερπατοῦσε στὸ πλάι του μὲ τὰ χέρια στίς τσέπες κρατώντας ἀπὸ μέσα ἀπὸ τῆ μία τσέπη του ὄρθτὸ τὸ χοντρὸ του μπαστοῦνι, σάν οἱ ἀξιώματικὸι τὸ σπαθί τοὺς. Ἀπὸ χρόνια καὶ οἱ δύο τοὺς ἐρχόνταν αὐτὴν τὴν ὥρα στὴν ἀγορὰ γιὰ νὰ βλέπουν τί ἐψώνιζε ὁ κάθε νοικοκύρης γιὰ τὸ σπιτί του. Ἐμιλοῦσαν ἰταλικὰ μεταξύ τοὺς. Καθὼς ἐδιέβαιναν ἄκουσαν ἓναν ἔμπορο νὰ παζαρεύει περήφανα ἓνα ἀκριβὸ ψάρι.

«Magna ben questo qua» (Τρώει καλὰ αὐτὸς) εἶπε ὁ ἀρχοντας στὸ σύντροφό του.

«Xe in tocchi fallio» (εἶνε καταχρεωκοπημένος) τοῦ ἀπάντησε ὁ ὑπασπιστὴς του κ' ἐσηκώθηκε στίς μύτες τῶν ποδιῶν γιὰ νὰ ἰδεῖ τί εἶχε ψονίσει ἀκάποιος πού ἐπερνοῦσε σιμά τοὺς καὶ πού τοὺς εἶχε χαιρετήσει.

«Xe veto» (Ἀλήθεια) ἔκαμε ὁ ἀρχοντας ἐνὼ ἐκαλημέριζε χαμογελώντας ἓναν πλούσιο πού, ὡς ἔλεγαν εἶχε πέντε ἑκατομύρια, καὶ πού ἐδιέαλεγε πάντα τὰ φτηνότερα πράματα γιὰ τὸ σπιτί του κλαίοντας τὴ φτώχεια του τὴν πολυτεχνία του καὶ ζητῶντας χάρισμα ἓνα ψαρούλι ἀπὸ τὸν πουλητὴ του.

«No el se vergogna· e el gha tanti tesori» (Ἀντρέπεται κ' εἶχει τόσο βιόξ) εἶπε ὁ ἀρχοντας.

«No la ghe pensa» εἶπε ὁ ἄλλος «el sona ogni giorno tante, strapazae dai pescaori!» (Ἐργοῖα σου καὶ μαζεύει κάθε μέρα βροσιὰς ἀπὸ τοὺς ψαράδες.)

Αὐτὴν τὴ στιγμή ἦρθε στὴν ἀγορὰ κ' ὁ Ἄντρεᾶς. Τὸν ἀκολουθοῦσαν δύο βαστάζοι πού βιαστικοὶ ἐρχόνταν κατόπι του, φέροντας στὸ κεφάλι μεγάλα στρογγυλὰ κοφίνια παρόμοια σὲ δίσκους πλεχτοὺς γιομάτα ψάρια, βαστώντας στὰ δόντια τὸ καπέλλο τοὺς καὶ κρατώντας σὲ ἰσορροπία τὸ φόρτωμά τοὺς μὲ τὰ δύο τοὺς χέρια. Ἐξημάτιζαν μὲ λιγυρμένα γόνατα σὰ νὰ ἐχόρευαν, ξυπόλυτοι καὶ ξεμανίκωτοι. Μπροστὰ στοὺς ψαρολόγους ἐξεβόηθησαν καὶ τώρα καὶ οἱ τρεῖς τοὺς τὰ ἀράδιαζαν εἶδος εἶδος, σελίδες, ἀπάνου στίς πλάκες ἐνὼ οἱ πουλητᾶδες ἀρχίζαν νὰ φωνάζουν τὰ παξάρια τοὺς.

«Τὰ μπαρμποῦνια, οἱ μπακαλάροι τῆς ἀνεμότρατας τέσσερις δεκάρες.»

Ἦταν ψάρι πολὺ στὴν ἀγορὰ καὶ ἐπηγαίνοντο τὸν ὁ κόσμος, κ' ὅλο ἐσεργιάνιζε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ὁ παλαιὸς ὁ ἀρχοντας κοῦδενιαζόντας ἰταλικά μὲ τὸν ὑπασπιστὴ του.

Και νά σου τώρα ήρθε στην αγορά και ή κυρά 'Επιστήμη.

Ήταν ή πρώτη φορά στή ζωή της που έμπαινε εκεί μέσα. Ήγλή λιγνή, λυγερή με ζαρωμένο πρόσωπο, άχνη λίγο μ' ένα μαύρο μαντήλι στο κεφάλι. Τά ζωερά της τὰ μάτια που ήταν ακόμα νέα έπρόδιναν τήν άνησυχία τους και έκοίταζαν τριγύρου άναζητώντας τόν 'Αντρέα, που άνυπόψιαστος άκολουθούσε τó έργο του.

Όταν τόν είδε τέλος έπροχώρησε προς άπάνου του, έκαλημέρισε χαμηλόφωνα δλους και τούπε : «Θά σου μιλήσω».

«Δέν άδειάζω τώρα» τής άποκρίθηκε μπερδεμένος και με άνυπομονησία «τό βλέπεις!» Και με μία χειρονομία της έδειξε τόν έαυτό του, σά νάθελε νά τής είπει, πώς άν ήτουν εκεί αύτήν τήν ώρα, ξυπόλητος, με άνασκουμπωμένα ως στο γόνα τὰ βρακιά χωρίς γιακέτα ξεμανίκωτος τής τó χρωστούσε εκείνης μονάχα.

«Γιά τó καλό σου, γιά τó καλό σου ήρθα» τού άπάντησε πειραγμένη και δαγκάνοντας τó ξεθωριασμένο της χερί. «Γιά τó καλό σας».

Τώρα τής άποκρινότου δ μπάρμπας που ήταν ένας άπό κείνους που είχαν φέρε τὰ ψάρια : «Σου μίλησε, συμπεθέρα, πώς δέν άδειάζουμε τώρα. Κόπιασε στήν εϋκή τού Θεού και μάς μιλείς μίαν άλλη βολά. Είνε τόπος εδώ γιά κουδέντες ;» Τόν άγριοκόιταξε με θυμό και τούπε : «'Απόφτου τού δίνεις πάντα τση καλές όρμήνεις».

Μερικοί άνθρωποι διαβαίνοντας τούς έκοίταξαν περιέργοι, μά οί ψαράδες άκολουθούσαν τó θέλημά τους.

«Πάμε νά σου πώ!» ξανάπε ή κυρά 'Επιστήμη στενωχωρημένη.

«Νά πουλήσω τó ψάρι. Έτσι μ' έκαταντήσατε!»

«Κάμε, μωρέ 'Αντρέα» είπε ό μπάρμπας «τή δουλειά σου στο Θεό σου. Κι' άφησέ τηνε νά λείει. Δέ θάνε καλά αύτή ή καϋμένη ή γυναίκα' μωρέ μπελιάς έσήμερα».

«Καλά» είπε ή γυναίκα κουνώντας τó κεφάλι, σά νά φοβέριζε.

«Θά μιλήσω εδώ κι' άς μάς άκούνε».

Κάποιοι έπρόσεξαν' ό άρχοντας με τó σύντροφό του άπό μακριά έσταθήκαν ν' άκούσουν.

«'Αύριο πουλιέται τó σπίτι σου» τού ξανάπε στενωχωρημένη.

«Καλήτερα» άποκρίθηκε πειστωμένος και σταυρόνοντας τὰ χέρια του. «Έτσι θά πάρεις τή θυγατέρα σου όπισω, κ' έγώ θάμαι έλεύτερος».

«'Αφόντας τήν άπάτησε» τού άπολογήθηκε ενώ τó αίμα άνέβαινε στα μάγουλά της άπό θυμό και ντροπή «έχεις καρδιά νά τó λές! 'Ακου σουφερα τὰ έξακόσια γιά νά τó εξαγοράσεις, δσα μου ζήτησε σου τὰ δίνω».

«'Εμια μιλεί ή γυναίκα» είπαν με συμπάθεια χαμπόσα στόματα τριγύρου της. Μά τώρα ό μπάρμπας άποκρινότου :

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τάνόλουθα βιβλία προς ΜΙΑ δραχμή τó

έξόν άπό δσα είναι σημειωμένα με άλλες τιμές

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «'Η Ματιά». — «'Αγκάθια και Τριβόλοι» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «'Ο «Μέγ' 'Αλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «'Αδξα και Ζωή». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΓ-ΤΙΕΡΙΑΗ, «'Αάφνης και Χλόη» τού Λόγγου. μετάφρ.), — «'Τίμνας ό Μισάνθρωπος» τού Λουκιανού (μετάφρ. λ. 50). | «'Ο Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «'Τά Τραγούδια τού 'Απρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΑΤΑ «'Στοχασμοί περι τής άνατροφής τών παιδιών μας» (λ. 50). — «'Γιά τήν Πατριδα — 'Η καρδιά τής Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50). — «'Παράμυθε δίχως όνομα» (δρ. 3,5), — «'Τόν καιρό τού Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΤΡΙΝΟΥ «'Από τόν Κόσμο τού Σαλονιού». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «'Φυλλάδες τού Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «'Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «'Τά Γεωργικά τού Βεργίλιου» (λ. 50) — «'Σακούνταλα» τού Καλλιθέα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «'Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «'Τά Τραγούδια τού Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «'Τό Βιολι». — ΑΛΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ, De Profundis τού O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ «'Δηγ. τού Δελινιού» (δρ. 2) — «'Οι νεκροί τής ζωής» (δρ. 2). — «'Στό 'Αλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «'Ο έμπορος τής Βενετίας» (Β' έκδοση). — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «'Αθρόπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «'Τά Παλιά και τὰ Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «'Ο Αίας» τού Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «'Πλουτάρχου : Περι Παιδων 'Αγωγής» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «'Μπουμπούκια». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «'Ζωντανοί και Ήθαμμένοι», — «'Ο 'Ασωτος», — «'Οι 'Αλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «'Από τούς Θρόλους τών Αιώνων», — «'Γραμματική τής Ρωμαϊκής Γλώσσας» (Α' έκδοση) και Β' έκδοση, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «'Τό 'Εκθετο», — «'Δίχως 'Ακρογιάλι», — «'Χτισμένο στόν 'Αρμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ «'Τό Γλωσσικό 'Ήτημα». — «'Στή «'Φοιτητική Συντροφιά» (λ. 50). — ΗΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «'Μελάχρα».

Γιά τó έξωτερικό, λ. 25 παραπάνου δ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παρασμένοι τού «'ΝΟΥΜΑ» (έξόν άπό τόν πρώτο που δέν υπάρχει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ. 12,50 ό ένας γιά τήν 'Ελλάδα και φρ.χρ. 12,50 γιά τó έξωτερικό.